

Голијанин Ведран*

Универзитет у Источном Сарајеву
Православни богословски факултет
Светог Василија Острошког, Фоча

Беседа на празник Светог Василија Острошког, крсну славу Богословског факултета у Фочи

У име Оца, Сина и Светога Духа.**

Часни оци, драги гости, поштоване колеге студенти! Част ми је да вам се данас, када наша црквено-школска заједница прославља своју крсну славу Светог Василија Острошког, могу обратити са неколико речи, спојених у једну скромну беседу или, прецизније речено, један скроман савет.

Првенствено се обраћам нашим драгим дипломираним теолозима, новим посланицима на њиви Господњој. Не намеравам, пак, да вам говорим оно што сте до сада чули много пута, нпр. да је ваш задатак проповед Јеванђеља, да у људима морате развијати хришћански карактер љубави, итд. Уместо тога, подсетио бих вас на истинско значење имена *тхеолог* или *богослов*. То није просто титула. Ако име *тхеолог* сместимо у исту категорију са титулама као што су професор, директор, секретар – чинимо велику грешку. Човек по својој природи не може бити професор. Он по својој природи не може бити ни директор. Међутим, ви сте, као и сви остали људи, *по природи* теолози или богослови. Све остале титуле или имена су само застори иза којих стоји Марко, Јован, Драган, итд. Тај застор може да стоји, али и не мора: он је само привремена овоземаљска функција. Бити теолог, пак, није друштвена функција. Када се човек пита, „који је смисао мог постојања“, одговор је управо – бити теолог. То, наравно, не значи бити теолог на папиру који се зове диплома, већ значи бити теолог по начину живота: говорити о Богу, говорити за Бога и, што је најважније, говорити са Богом. Размислите због тога, драги дипломирани теолози, да ли је образовање које сте стекли само скуп методских јединица из једне од многих научних области, у овом случају теологије, или је то једно општељудско, идеално образовање човека онаквог какав он треба да буде? Заиста, теолошко образовање вас не чини експертима за једну област људске мудрости, већ вас чини истинским људима, познаваоцима Мудрости Божије.

У чему је, онда, смисао дипломе коју данас добијате? Можда ћете помислити да се звањем „дипломирани теолог“ стиче нека привилегија, неки посебан статус

* vedrangolijanin1@gmail.com

** Беседа је изговорена на свечаној академији поводом крсне славе Богословског факултета у Фочи, Светог Василија Острошког, дана 12. маја 2017. године.

у друштву. Таква помисао, нажалост, неизоставно се суочава са непробојним бедемом реалности. Када кажемо „привилегија“, подразумевамо скуп права и дужности. Човек, будући грешно биће, често ће бити привучен овим правима, али ће и често заборавити да једно право повлачи за собом десет обавеза или дужности. Један од древних мудраца, човек који је живео 500 година пре Христа и који, као и велики Сократ, заслужује почасно звање „хришћанин пре Христа“, говорио је о *исправљању имена*. Шта то значи? Стабилност људског друштва, наиме, зависна је од људске савести. Ако озбиљно схватам моју друштвену улогу, моје друштвено *име*, и одговорно испуњавам дужности које то име подразумева, онда ће и друштво бити боље и човечније. Ако друштвено име само гордо носим, а при том му не приступам одговорно, тј. уколико тражим своје право а не испуњавам своје дужности, друштво ће постати хаотично и варварско. На пример, друштвено име је *син*. Да ли син заслужује да га отац искрено зове „сине“ ако тај син не поштује своје родитеље, ако игнорише њихове савете и ако се, укратко, не понаша онако како подразумева име „син“?

Из наведеног можемо закључити да привилегије и права, заправо, почивају на дужностима, а не обратно. Заиста, у чему је права лепота? Да ли је добро и лепо када, нпр. као најстарији син тражим од оца највећи део наследства, што ми припада по праву, или је добро и лепо када оца у старости загрлим, разонодим и покажем му синовску љубав, што ми припада по дужности? Није тешко закључити где је истинска лепота. Тако је и у вашем случају. У тренутку добијања дипломе Богословског факултета, ви заиста добијате извесна права, али их не треба мешати са овоземаљским привилегијама или функцијама. Једноставно речено, до сада сте као студенти слушали, а овом дипломом престајете бити слушаоци и постајете говорници или учитељи – неки у храмовима, неки у учионицама. О овоме би ваљало рећи још неколико реченица, али ћемо их оставити за крај. Сада је битно да истакнемо *дужности* које носи име теолог. Није ли то прелепо име? Заиста, има ли лепшег занимања, лепшег призивања од теолошког? Којим бисте другим звањем заслужили ону *истинску* привилегију да будете Христови сарадници у овоме свету – свештенослужитељи Цркве Божије? То је истинска привилегија – бити последњи од свих, бити служитељ свима, и Богу и људима, али служитељ свештених тајни кроз које се све освећује! У овом контексту, реч *дужности* губи своје уобичајено, правно значење. Не говоримо више о дужностима какве су присуство на предавањима, пријављивање испита и овера семестра. Сада говоримо о дужностима које су, заправо, изливи хришћанске, савршене љубави. Оно што је поменути древни мудрац називао дужностима, у Цркви постаје потпуно, освећено и преображено. Не служим човеку зато што морам, зато што ми то диктира моје друштвено име, већ зато што га волим. Моја самост, моја индивидуа, у Другоме постаје истинско *Ја*, истинска *личности*. Кроз љубав се не узносим над Другим већ се, заправо, прекрасно и величанствено унижавам, желећи да му служим, да му угодим, док се тај Други, на исти начин, унижава из љубави према мени. Реч је о свеопштем самоунижењу, ослобођеном лицемерја, јер наш узор није било који апстрактни идеал већ истински Оваплоћени Син Божији, Господ

Христос, исти Онај који се неизрециво унизио да бисмо ми, кроз Његово унижење, били узнесени до престола Очевог. На тај начин и ваша дужност, или ваша истинска привилегија, јесте да будете слуге – слуге Божије, слуге заједнице светих, слуге олтара.

Не желим да ове моје речи звуче као нека аскетска крајност, или да буду схваћене као формалистичко празнословље. Уистину је реч о реалној потреби наше Мајке Цркве. Христос, којег ћете сутра речима проповедати, од народа ће пре бити схваћен онако како Га проповедате делима. Надам се да ћете ми опростити ако још једном парафразирам истог источњачког филозофа, Конфуција, који је рекао да истински мудрац не говори па тек онда делује; истински мудрац, заправо, *прво* делује, па онда своја дела надограђује речима. Ваше дело треба да буде дело Христово и ваша реч треба да буде наука Христова – само у споју теорије и праксе дешава се свето дело мисије, као испуњење Господње заповести: „Идите по свему свијету и проповиједajte Јеванђеље сваком створењу“ (Мк 16,15). Још једном истичем важност *унижења* и важност *дела*. Ако Христа, макар и несвесно, обучемо у одоре које одговарају нашој гордости, тј. ако делима сведочимо овоземаљске а не небеске вредности, бићемо одговорни на Суду због отуђења народа од Цркве. Да бих живљим бојама украсио слику коју настојим да вам прикажем, препричаћу вам садржај песме „Исус са златном круном“ савременог корејског песника по имену Ким Ђи Ха. Исти песник припада једној неправославној хришћанској заједници у Јужној Кореји, где су инославни мисионари донели слику Христа са нордијским цртама лица, плавих очију и плаве косе, украшеног отменим одејдама и златном круном европских владара. У овој песми, Христос проговара из камене статуе која се налази унутар хладне катедрале, дозивајући и молећи сиромашне и презрене бескућнике да му скину са главе златну круну. Крај песме је, нажалост, трагичан: бескућници су послушали Христа, ушли у катедралу и скинули му са главе златну круну, али их је полиција убрзо ухапсила и вратила круну на главу Спаситеља. Упућенији ће у овој песми одмах препознати дах теологије ослобођења, али њена порука може бити много дубља. Песник није задовољан *начином* на који су мисионари његовом народу сведочили хришћанску веру, док је гордост мисионара симболично представљена као златна круна на глави Онога који је, ради нашега спасења, одбацио управо *шакву* круну и дозволио да Га на Крсту украсе венцем од трња. Не дозволите, дакле, да ваша проповед буде златна круна на глави статуе у хладној катедрали.

Ваша дужност, драги теолози, јесте да делом посведочите Бога Оваплоћеног и да извршите, тако рећи, реинкултурацију хришћанства у нашем народу. Тај задатак није нимало лак, па ће сваки учитељ у нашој црквено-школској породици морати да осети макар малу nelaгоду када вас, дајући вам у руке диплому Богословског факултета, шаље на тако тежак подвиг. Суочите ће се са једним ружним зидом који раздваја јавни и религиозни живот, а тај зид је постављен давно, у време просветитељства, када се човек дрзнуо да крене на пут ка апсолутној истини унутар створеног света. Авантуристичка потрага за апсолутном истином изван Бога на крају се показала као јалова, па је човек почео да тврди

да апсолутна истина уопште не постоји: постоје само условне, привремене истине, зависне од свог историјског и просторног контекста. У таквом свету свако полаже право на своју истину, а да не би дошло до катастрофе – принуђени смо да прихватимо принцип толеранције, тј. трпљења, подношења, што изгледа као демонска подвала којом се жели потиснути савршени принцип хришћанске љубави. Људи су принуђени да у таквом свету живе *etsi Deus non daretur* – као да Бог не постоји. Међутим, такав компромис је за нас неприхватљив. Ми верујемо и знамо да постоји апсолутна Истина и сама та Истина тражи од нас да је свету објавимо, а ако ми заћутимо – камење ће проговорити.

За крај бих вас подсетио на речи једног нашег архијереја који је недавно посетио Богословски факултет – епископа далматинског Фотија. Говорећи о стању наших црквених школа, рекао је да црквена просвета не сме бити свођена на минимум, тј. да не сме да се нађе у дефанзивној позицији. Сасвим супротно, црквена просвета треба да буде у офанзиви, из чега бих извукао следећи закључак: црквена просвета, или васпитање у Христу, треба да се прелије преко институционалних бедема, тако рећи, видљиве Цркве, богословија и богословских факултета, и да постане насушна потреба сваког нашег човека. Не постоји разлог да у том послу оклевамо јер већ из нашег личног искуства знамо да се духовна глад, коју сваки човек осећа, не може утолити делима Лудвига ван Бетовена, Леонарда да Винчија, Лава Толстоја, Џорџа Лукаса или Стивена Хокинга, већ искључиво Јеванђељем Христовим. С надом да такву веру и поверење у Христа имате, шаљемо вас данас да свету јављате Благо Вест. Свесни смо да вас нисмо могли свему научити, али смо се трудили да вам пренесемо једну веома битну идеју, а тиме ћу завршити мисао коју започех тврдњом да дипломом Богословског факултета престајете бити слушаоци и постајете говорници. Та идеја је следећа: човек се учи док је жив, а када је реч о теолошкој науци, тј. о познању Бога, краја учењу, созерцању и усхићењу не може бити. Због тога вам упућујем искрену честитку, али не на завршетку, већ на почетку истинског богословског образовања.